

**OKRUGLI STOL: HRVATSKI ČASOPISI
U OTVORENOM PRISTUPU –
KRITERIJI PROSUDBE KVALITETE**

Zašto su hrvatski časopisi važni?

- istraživanja od lokalnog (regionalnog) interesa - na tragu Leidenskog manifesta
- kvalitetan rad uredništva s (prvenstveno mlađim) istraživačima
- razvijanje vještina uredničkog i izdavačkog posla, posebno u digitalnom i umreženom okruženju
- smanjivanje raskoraka između znanosti i primjene unutar zajednice, gospodarstva
- koristi za znanstvenu i akademsku kulturu - etička pitanja znanstvenog izdavaštva i učenje o znanstvenoj čestitosti
- građenje reputacije (lokalne) znanstvene zajednice
- važnost i relevantnost teme neće se uvijek reflektirati u citatima (ali hoće npr. u broju učitavanja i drugih pokazatelja)
- manji troškovi objavljivanja obzirom na visoke APC
- olakšani pristup znanstvenoj zajednici (OA ili niže cijene)
- očuvanje kulture zajednice
- prozor za svijet - da vidi kvalitetu male akademske zajednice i vrata u svijet da mi iz male akademske zajednice možemo napraviti prvi korak u globalnu zajednicu

Zašto je važno objavljivanje na hrvatskom jeziku?

- razvoj terminologije na hrvatskom jeziku
- dostupnost sadržaja široj čitalačkoj publici (nema barijera stranog jezika)

Opća pitanja

- Kako poboljšati sadašnji suviše restriktivni pristup prema izdavačkoj djelatnosti (pa tako i prema znanstvenim časopisima) općenito?
- “Međunarodno” vs. “Domaće”. Kako ispraviti Strateški pogrešan pristup prema pitanju “međunarodne” vidljivosti i prema "domaćim" časopisima? Što je to međunarodni časopis? Što je to međunarodna vidljivost? Trebali li kriterij “međunarodnosti” zamijeniti kriterijem “izvrsnosti”? Kako jačati institucije, znanstvenike, časopise. u onim dijelovima pojedinih područja znanosti gdje možemo postići izvrsnost?
- Treba li dati bodove časopisima koji imaju samocitiranost ispod npr. 15% i visoki udio nezavisnih citata?
- Treba li i kako podupirati nove trendove u izdavaštvu: XML, semantičko označivanje (uz razvoj ontologija), RDF, alternativne formate (HTML, XHTML, ePUB...), multimedijalne sadržaje, osiguravanje pohrane istraživačkih podataka (data-set), interakciju s čitateljima, vizualizaciju podataka i sl.?
- Treba li podupirati edukaciju članova uredništava?

Kriteriji za financiranje časopisa (MZOS)

- I Opće odredbe
- II Vrste časopisa
- III Financijska potpora časopisima: Nužni uvjeti, Priznati troškovi, Formule (umnožak broja bodova iz tablica umanjenog za 2 (?) i čimbenika opsega, težine tiska i naklade)

MZOS KRITERIJI FINANCIRANJA

Ne bi li prioriteti financiranja trebali biti više usmjereni na kvalitetu sadržaja i kvalitetu rada uredništva, a manje na tradicionalno tiskano izdavaštvo koje se napušta u svijetu? Npr.

1. Kvaliteta i transparentnost uređivačke politike (30/100)
2. Sadržaj časopisa - kvaliteta i znanstveni udio (20/100)
3. Vidljivost i indeksiranost (20/100)
4. Metrijski pokazatelji (20/100)
5. Ostalo (10/100)

Kvaliteta i transparentnost uređivačke politike

- primjena nekog od softvera kao što je OJS npr. koji impliciraju dobro definirane procese uređivanja
- kvaliteta i transparentnost recenzijskih postupaka (za sva područja znanosti!)
- javna dostupnost kvalitetnih dokumenata kao što su upute za autore, etički kodeks, upute za recenzente, jasno definirane obveze uredništva, svrha, pokrivenost (*scope*)..i ostalo, sukladno međunarodnim izdavačkim standardima
- sustavna edukacija urednika, članstvo u uredničkim udrugama, prisustvovanje skupovima i sl., motivirati uredništva da npr. mogu 10% investirati u svoje usavršavanje
- uvođenje što više elemenata suvremenog izdavaštva, itd.

- **Specifične primjedbe**

-

Tablice: Opća mjerila, Indeksiranost i citiranost, (Recenzijsko urednički rad - 8-10 od ukupno 40 bodova)

-

Nužni uvjeti

- Jesu li nužni uvjeti (redovitost, recenzija, indeksiranost) dostatni?
Trebaju li se u nužne uvjete uvrstiti otvoreni pristup, nenaplaćivanje od autora i neki drugi kriteriji? Koji?

Čimbenici

- Čimbenik opsega - treba i jednako tretirati opseg neznanstvenog i znanstvenog sadržaja? Odražava li opseg kvalitetu?
- Čimbenik težine tiska - što s časopisima koji zahtjevaju od autora camera-ready članak? Ne bi li umjesto “težine tiska” trebalo uvesti suvremenije kriterije kao što su XML označivanje, semantiku, RDF i sl., što unaprijeđuje kvalitetu, dohvat i pronalaženje sadržaja?
- Čimbenik naklade (?)

Tablica 1: biomedicinske

- Opća mjerila
 - godine kontinuiranog izlaženja (upućuje li na diskriminaciju novih i kvalitetnih časopisa? što je s časopisima iz novih znanstvenih područja? što je s časopisima koji potiču interdisciplinarnost?)
 - broj inozemnih časopisa s kojima postoji razmjena (što je inozemni časopis? tko čita časopise koji se dobivaju na razmjenu? postoji li evidencija korištenja tih časopisa? postoji li kontinuitet? ima li smisla osiguravati razmjenu tiskanih primjeraka dva časopisa od kojih su oba dostupna u otvorenom pristupu i digitalnom obliku?)
 - urednički rad preko online sustava (ne bi li to trebalo biti u nužnim uvjetima? treba li poticati korištenje *open source* alata kao što je npr. OJS ili razvijanja vlastitih i skupih rješenja? prednosti, nedostaci?)
 - je li 1 bod za DOI dostatan??
- Indeksiranost i citiranost
 - indeksiranost u međunarodnim bazama podataka (ne bi li časopis prvenstveno trebao biti indeksiran u osnovnoj disciplinarnoj bazi podataka svog znanstvenog područja, a tek potom u višedisciplinarnim bazama podataka kao što su WoS i Scopus?)

Tablica 2: biotehničke, prirodne, tehničke

- Rang časopisa prema SNIP
 - Od 112 hrvatskih časopisa (svih područja) koji imaju SNIP2014:
 - 4 ima SNIP veći od 1 (4 boda)
 - 25 ima SNIP u rasponu od 0,6 do 1 (3 boda)
 - 32 časopisa ima SNIP u rasponu od 0,3 do 0,6 (2 boda)
- Rang časopisa prema SJR
 - Treba li za četvrti kvartil dodijeliti bodove, kada su već dodijeljeni za samo indeksiranje u Scopusu?
 - Nije li umjesto kvartila puno bolje uvesti bodovanje za časopise koji su IZNAD medijana područja?
- Razmotriti uvođenje h-indeksa koji je vrlo dobar pokazatelj (osim za nove časopise) ili SCImago Journal Rank-a (SJR)
- Treba li AKTIVNO prisustvo na HRČKu više vrednovati?

Tablica 3: društvene i Tablica4: humanističke

- Treba li se recenzijско-urednički rad ocjenjivati i za druga područja?
- Trebaju li elementi ocjene (pokazatelji kvalitete) biti jasnije razrađeni (s bodovima)?
- Treba li indeksiranost nositi 20 bodova, a recenzijско-urednički rad samo 8?
- Treba li za “površnu” recenziju dodjeljivati bodove?
- Treba li motivirati otvorenu recenziju?
- Je li udio stranih autora uvijek prednost? Jesu li časopisi koji isključivo objavljuju radove stranih autora (bez udjela domaćih) bolji od onih koji objavljuju većinu radova hrvatskih autora? Treba li uvjetovati da udio hrvatskih autora bude najmanje 30%? Treba li poticati i međunarodno, međuinstitucionalno koautorstvo?

Treba li naplaćivati objavu radova?

- Razlika između *submission fee* i *publishing fee*
- (ne)Etičnost naplaćivanja objave radova
- Potpora MZOS i (ne)naplaćivanje autorima - treba li uvesti pojam “*eligible journal*” kao uvjet za dobivanje potpore? Može li se časopis koji naplaćuje autorima ravnopravno natjecati za sredstva MZOS s drugim časopisima? Što kada sredstva MZOS nisu dostatna?

Zašto naplaćivanje NIJE dobro?

- jer ruši kvalitetu časopisa
- jer je moralno upitno
- jer se to - htjelo-nehtjelo - pretvara u znanstveni biznis, a to onda sa znanosti više nema puno veze
- jer pokazuje nespremnost Uredništva ili institucije koja izdaje časopis.
- jer je naplaćivanje donekle u sukobu sa subvencioniranjem
- “Jer naplata prijave i/ili objave dovodi velik broj znanstvenika, pogotovo onih mlađih, u vrlo neravnopravan položaj.”

Zašto naplaćivanje JEST dobro?

- nedostatna sredstva potpore??
- EU podržava APC model (barem tako izgleda) kod OA časopisa, ne i kod hibridnih
- projekti većinom rezerviraju određena sredstva namijenjena objavljivanju radova (npr. EC, HRZZ...), zašto da ta sredstva idu isključivo inozemnim izdavačima...